

Elof Lindälvs Gymnasium
434 81 Kungsbacka

2010-11-08

1 (7)

Dnr: 40-2010:30

Kungsbacka kommun
434 81 Kungsbacka

Kvalitetsgranskning av Elof Lindälvs Gymnasium i Kungsbacka kommun

Skolinspektionens beslut

Skolinspektionen har granskat om undervisningen i samhällskunskap på två av skolans yrkesförberedande program är ändamålsenlig och ger eleverna möjlighet att nå målen.

Skolinspektionen bedömer att undervisningen i Samhällskunskap A på Fordonsprogrammet och Industriprogrammet utgår från ämnets mål att sträva mot och mot programmålen. Vidare anpassas undervisningen i hög utsträckning efter varje elevs förutsättningar, erfarenheter, behov och tänkande. Skolan behöver genomföra insatser inom följande områden för att ge eleverna ökade möjligheter att nå målen:

Områden som bör förbättras:

- Rektorerna behöver genomföra ytterligare insatser för att säkerställa att bedömning och betygssättning i kursen Samhällskunskap A är likvärdig.

En uppföljning av detta beslut kommer att ske genom att Kungsbacka kommun/Elof Lindälvs Gymnasium inom tre månader efter beslutsdatum, dvs. senast den 8 februari 2011, inkommer till Skolinspektionen, avdelningen i Göteborg, med en redovisning av de åtgärder som vidtagits.

Skolinspektionens granskning av undervisningen i samhällskunskap i Elof Lindälvs Gymnasium i Kungsbacka kommun

Bakgrund

Skolinspektionen genomför en kvalitetsgranskning av undervisningen i samhällskunskap på yrkesförberedande program under perioden 1 april 2010 till 29 oktober 2010. Skolinspektionen ska granska ett antal gymnasieskolors yrkesförberedande program avseende undervisningen i kärnämnet samhällskunskap. Detta är angeläget eftersom elever på yrkesförberedande program generellt sett har lägre måluppfyllelse än elever på studieförberedande program i ämnet. Granskningen kommer att inriktas på skolors förmåga att anpassa undervisningen så att alla elever får förutsättningar att nå maximala resultat och minst godkänt. Syftet är att måluppfyllelsen i samhällskunskap på yrkesförberedande program ska öka.

Kvalitetsgranskningens huvudfrågeställning är **om undervisningen i samhällskunskap på yrkesförberedande program är ändamålsenlig och ger eleverna möjlighet att nå målen**. Med ändamålsenlig undervisning avses här en undervisning som utgår från målen att sträva mot för ämnet samhällskunskap och programmålen. För att vara ändamålsenlig måste undervisningen anpassas efter varje elevs förutsättningar, erfarenheter, behov och tänkande. En ändamålsenlig undervisning ställer även krav på skolornas arbete för att säkerställa likvärdigheten i bedömning och betygsättning. Därför kommer kvalitetsgranskningen även att beröra detta område. I bilaga till detta beslut återfinns en lista över samtliga bedömningspunkter som omfattas av granskningen. Övergripande information om och projektplan för kvalitetsgranskningen finns på Skolinspektionens webbplats (<http://www.skolinspektionen.se/Kvalitetsgranskning/>).

I granskningen ingår 40 gymnasieskolor. Varje skola får efter granskningen ett beslut. Dessutom kommer Skolinspektionen redovisa övergripande iakttagelser och slutsatser i en kvalitetsgranskningsrapport i slutet av året. Denna övergripande rapport kommer att publiceras på Skolinspektionens webbplats samt skickas till samtliga skolor som ingått i granskningen.

Elof Lindälvs Gymnasium i Kungsbacka kommun ingår i granskningen och resultatet redovisas i detta beslut. Skolan besöktes den 14 och 17 september 2010. I skolan granskades Fordonsprogrammet samt Industriprogrammet. Beslutsunderlaget utgörs av dokument från skolan samt av den information som samlats in genom intervjuer med elever, lärare och rektorer samt genom observationer av lektioner i Samhällskunskap A på aktuella program. Ansvariga för kvalitetsgranskningen i Elof Lindälvs Gymnasium är utredaren Linda Svensson och undervisningsrådet Erik Bergeå.

Beskrivning av skolan

På Elof Lindälvs Gymnasium, som är en av två kommunala gymnasieskolor i Kungsbacka kommun, studerar cirka 1500 elever. Skolan erbjuder åtta nationella program, två specialutformade program, individuella program, lärlingsutbildning samt två nation-

ella och ett specialutformat program på gymnasiesärskolan. Utbildningarna är indelade i fem olika sektorer med varsin ansvarig rektor. Därutöver finns en verksamhetschef med övergripande ansvar. De två granskade programmen tillhör två olika sektorer med varsin ansvarig rektor. På Fordonsprogrammet sker samläsning i kursen Samhällskunskap A med elever från det specialutformade Bilelektroniska programmet. Dessa elever läser kursen under årskurs 3. På Industriprogrammet läses kursen under årskurs 2 fr.o.m. detta läsår. Tidigare har kursen löpt under årskurs 2 och 3. De elever som Skolinspektionen träffar från detta program läser kursen över två år.

Motivering till beslutet

Utgår undervisningen från ämnets mål att sträva mot

I Skolverkets föreskrifter om kursplaner och betygskriterier för kurser i ämnet samhällskunskap i gymnasieskolan finns mål att sträva mot för ämnet. I ämnet samhällskunskap ska skolan i sin undervisning bland annat sträva efter att eleven omfattar och praktiserar demokratins värdegrund och förstår hur olika perspektiv och ideologier ger olika sätt att uppfatta samhället. Eleverna ska också ges möjlighet att utveckla sin förmåga att formulera frågor, argumentera och uttrycka ståndpunkter samt att aktivt delta i samhällslivet och påverka samhällsutvecklingen. Vidare ska undervisningen ge eleverna möjlighet att utveckla sin förmåga att använda olika metoder vid arbetet med samhällsfrågor och att övas i ett alltmer vetenskapligt förhållningssätt.

Av Skolverkets programhäften för de granskade programmen framgår att mål att sträva mot är utformade så att de ska visa vilka kunskaper som skolan ska sträva efter att alla elever utvecklar. Dessa mål sätter inte någon gräns för elevernas utveckling. Målen att sträva mot ska vara utgångspunkt för lärarnas planering tillsammans med eleverna.

Beskrivning och bedömning av situationen på skolan

Av granskningen framgår att undervisningen på de granskade programmen utgår från ämnets mål att sträva mot.

I intervjuer beskriver lärare att många av ämnets mål att sträva mot återfinns i läroplanen vilket ytterligare förstärker uppfattningen av att dessa mål ses som centrala utgångspunkter för lärarna när de planerar och genomför undervisningen. Av planeringsdokument samt i elev- och lärarintervjuer framgår att lärare och elever tillsammans har diskuterat syftet med ämnet och de nationella målen.

Av lärarnas planering för kursen och olika arbetsuppgifter framgår att eleverna får möjlighet att utveckla sin förmåga att formulera frågor, argumentera och uttrycka ståndpunkter. Vidare framkommer av granskningen att eleverna får möjlighet att prova olika sätt att undersöka samhällsfrågor och de får tillfällen att diskutera källkritik.

Vid tiden för Skolinspektionens besök var höstens allmänna val aktuellt och elever berättade i intervjuer att de hade fått tillfälle att diskutera olika politiska åsikter och den då pågående valrörelsen.

En uppgift som eleverna arbetade med vid Skolinspektionens besök handlade om att jämföra ett politiskt partis ståndpunkter i ett antal frågor med den ideologi som kunde sägas ligga närmast partiet. Eleverna hade besökt valstugor och intervjuat företrädare för olika politiska partier. En lärare har planerat in särskilda återkommande diskussionsövningar under kursens gång. Vid ett lektionsbesök genomförde en annan lärare en genomgång av det demokratiska styrelseskicket och politiska ideologier. Under genomgången ställde lärare frågor till eleverna som uppmuntrade till reflektion och argumentation bland eleverna.

Utgår undervisningen från programmålen

Av förordningen om särskilda program mål för gymnasieskolans nationella program anges de särskilda program mål som gäller utöver de gemensamma kunskapsmål som anges i läroplanen.

Enligt Skolverkets programhäften för de granskade programmen signalerar program målet att det finns en särskild tanke med programmet och att denna grundläggande tanke ska märkas i programmets samtliga kurser. Eleverna ska uppfatta sin utbildning som en helhet. För att programmet ska fungera som en helhet behöver lärarna samarbeta över ämnesgränserna. Kärnämnen och karaktärsämnen ska sträva åt samma håll. Det gäller att tänka programinriktat snarare än ämnesinriktat, för att få undervisningen att kännas mer meningsfull för eleven. Det är viktigt att kärnämnesläraren varierar sina kurser med målet för varje enskilt program för ögonen. Viktigt är att skolan ger de organisatoriska förutsättningarna för olika slag av samverkan mellan kärnämnes- och karaktärsämneslärare.

Beskrivning och bedömning av situationen på skolan

Av granskningen framgår att undervisningen i huvudsak utgår från programmålen. Skolinspektionen bedömer att det finns väl fungerande samverkansformer inom programmen vilket ger förutsättningar för kärn- och karaktärsämneslärare att tillsammans utforma en undervisning som utgår från programmålen.

Det framgår i intervjuer med rektorer och lärare att det finns ett tydligt fokus på att skapa en helhet i elevernas utbildning genom att organisatoriskt se till att kärnämneslärarna har så mycket undervisning som möjligt på ett program. Detta för att skapa förutsättningar för samverkan mellan kärn- och karaktärsämneslärare. De lärare som ändå undervisar på andra program än det vars arbetslag de tillhör, har vanligtvis resterande undervisning på program som lokalmässigt ligger i nära anslutning till och inom samma rektors ansvar. Vidare berättar rektorerna att skolan efter en ombyggnad för några år sedan planerats just utifrån tanken om att lokalmässig närhet mellan teori- och karaktärsämnessalar samt mellan kärn- och karaktärsämneslärare ökar möjligheterna för en samverkan inom programmen som i sin tur kan skapa en helhet i elevernas utbildning.

De intervjuade lärarna bekräftar bilden av ett nära samarbete mellan kärn- och karaktärsämneslärarna. De beskriver att kärnämneslärarna och karaktärsämneslärarna har

god kännedom om vad eleverna jobbar med i de olika kurserna och att det finns ett väl utvecklat samarbete framförallt när det kommer till den enskilda elevens utveckling.

När det gäller huruvida undervisningen tar sin utgångspunkt i programmålen menar lärarna att exempelvis internationella överenskommelser, etiska aspekter och arbetsmiljöfrågor som rör det aktuella programmets yrke eller bransch många gånger kan integreras i de avsnitt inom samhällskunskapskursen som rör arbetsmarknad och ekonomi.

En grupp elever upplever inte att undervisningen i samhällskunskapskursen hittills har knutit an till deras karaktärsämnen eller framtida yrke. Dessa elever har vid tiden för granskningen endast haft nuvarande lärare under några veckor och ännu inte i kursen behandlat frågor som rör arbetsmarknad och ekonomi. En annan grupp elever uppger att deras lärare ofta knyter an till deras yrkesutbildning genom att ta deras yrke eller bransch som exempel när läraren beskriver olika samhällsfrågor eller ställer frågor till eleverna.

Utgår undervisningen från varje elevs förutsättningar, erfarenheter, behov och tänkande

Enligt läroplanen ska undervisningen anpassas till varje elevs förutsättningar och behov. Varje elev ska få stimulans att växa med uppgifterna och möjlighet att utvecklas efter sina förutsättningar. Skolan ska stärka elevernas tro på sig själva och ge dem framtidstro. Undervisningen ska bedrivas i demokratiska arbetsformer och utveckla elevernas förmåga och vilja att ta personligt ansvar och aktivt delta i samhällslivet. Elevernas möjligheter att utöva inflytande på undervisningen och att ta ansvar för sina studieresultat förutsätter att skolan klargör utbildningens mål, innehåll och arbetsformer, liksom vilka rättigheter och skyldigheter eleverna har. Lärarna måste därför fortlöpande informera varje elev om hennes eller hans utvecklingsbehov och framgångar i studierna.

Av Skolverkets författningskommentarer för likvärdig bedömning och betygssättning framkommer att grunderna för betygssättningen ska redovisas för eleverna och vara förenliga med målen i kursplanen och betygskriterierna för kursen. Betygssystemet förutsätter att läraren grundar sin bedömning på varierade bedömningsformer, både muntliga och skriftliga bevis på kunskap och vid flera bedömningstillfällen.

Gymnasieförordningen anger att rektorn ansvarar för att genomföra en utredning om det finns signaler om att en elev kan vara i behov av särskilda stödåtgärder. Om utredningen visar att eleven är i behov av stödåtgärder för att kunna nå målen ska ett sådant stöd ges. Rektorn ska då se till att det upprättas åtgärdsprogram.

Beskrivning och bedömning av situationen på skolan

Av granskningen framgår inget annat än att undervisningen utgår från varje elevs förutsättningar, erfarenheter, behov och tänkande.

Av intervjuer med lärare och elever framgår att lärarna aktivt skaffar sig kunskaper om varje elevs förutsättningar och behov. De intervjuade lärarna beskriver exempelvis att

de genom ett nära samarbete med de andra lärarna i arbetslagen, och då särskilt med elevernas mentor, skaffar sig kunskap om elevernas olika förutsättningar och behov för att kunna anpassa undervisningen därefter. Som exempel kan nämnas att elever med lässvårigheter får texter upplästa. Elever berättar att deras lärare är duktiga på att förklara olika saker så att de verkligen förstår och att de får välja redovisningsmetoder som passar dem själva bäst. Av elevintervjun framgår att lärarna uppmuntrar eleverna till att satsa på höga betyg. De intervjuade lärarna betonar vikten av att visa eleverna att de har höga förväntningar och stor tilltro till deras förmåga för att på så sätt bidra till att eleverna stärker sin tro på sig själva. Vidare berättar lärarna att de arbetar för att stimulera de elever som har lätt för sig genom att ge dem mer utmanande uppgifter.

Lärare och rektorer uppger att lärarna uppmärksammar elever i behov av särskilt stöd och att åtgärdsprogram utarbetas för de elever som riskerar att inte nå målen och bedöms vara i behov av särskilt stöd. Lärarna berättar att de har tillgång till specialpedagog som vid behov hjälper till med att utarbeta åtgärdsprogram. Vidare uppger lärarna att specialpedagogen ger dem stöd och handledning avseende hur de kan anpassa sin undervisning till elevernas behov. Denna handledning är uppskattad bland lärarna.

Som en grund för elevernas inflytande över undervisningen genomförs, enligt rektorer och lärare, ett så kallat kursråd i samband med kursstart. Inför kursrådet har läraren tillsammans med eleverna gått igenom ämnets syfte och kursens innehåll och mål. Kursrådet har sedan att diskutera kursens upplägg, t.ex. avseende tidsplanering, arbetssätt samt hur eleverna kan redovisa sina kunskaper. Elever som Skolinspektionen intervjuat berättar om hur de har gått igenom och diskuterat målen och tycker att de har goda möjligheter att påverka undervisningens utformning. Bland de planeringsdokument som Skolinspektionen har tagit del av vid granskningen framgår att elever kontinuerligt under kursens gång har möjlighet att påverka undervisningen.

Arbetar skolan för att säkerställa en likvärdig bedömning av elevernas förmågor och kunskaper

I Skolverkets allmänna råd om det lokala arbetet med tillämpningen av nationella mål och betygskriterier framhålls vikten av att det förs diskussioner om de lokala tolkningarna av kursplaner och betygskriterier mellan lärare i olika program, årskurser och skolor, både för att inspirera och lära av varandra och för att skapa likvärdiga förutsättningar för undervisningen och bedömningen av elever i skolan och i olika skolor. Rektor ansvarar för att sådana diskussioner kommer till stånd.

Beskrivning och bedömning av situationen på skolan

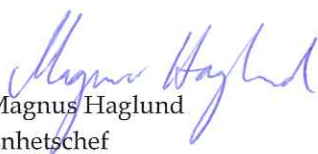
Granskningen visar att rektorn behöver genomföra ytterligare insatser för att säkerställa en likvärdig bedömning av elevernas förmågor och kunskaper.

Enligt rektorer och lärare finns på skolan ämnesgrupper som träffas 2-3 gånger per termin. Enligt rektorer sker ett visst arbete för att uppnå likvärdig bedömning och betygssättning i och med ämnesgrupperna, men att detta arbete möjligtvis har fått stå tillbaka något när fokus har legat på samverkan inom programmen.

Det finns exempel på att vissa insatser gjorts för att främja likvärdigheten i bedömning och betygssättning. Lärare och rektorer uppger att det pågår ett arbete med att ta fram ett skolgemensamt prov som testar elevernas kunskaper i ett avsnitt om statsskick samt ett tillhörande bedömningsunderlag. Tidigare har lärarna initierat diskussioner kring gjorda bedömningar av olika elevuppsatser. Lärare uppger dock att en stor del av den tid som ämnesgruppen har till förfogande går till innehållsliga och praktiska frågor, exempelvis det kommande mötet som ska handla om främlingsfientlighet och det senaste mötet som handlade om arrangemanget kring den valdebatt som genomfördes i början av terminen. Lärare uppger vidare att det inte finns några riktlinjer kring när och med vilken systematik arbetet med likvärdig bedömning ska ske, utan att det i hög grad bygger på enskilda lärares engagemang. Vidare framgår av intervjuer med lärare att de bedömningsdiskussioner som förekommit inte har relaterats till de betyg som sätts och eventuella skillnader mellan olika program, olika lärare och olika skolor.

I ärendets slutliga handläggning har undervisningsråden Erik Bergeå, Christina Aro Östgren och Eleonor Duvander deltagit.

På Skolinspektionens vägnar

Magnus Haglund
Enhetschef

Linda Svensson
Utredare

Bilaga: Bedömningspunkter

Kvalitetsgranskning samhällskunskap i gymnasieskolan

Frågeområden och bedömningspunkter

1. Utgår undervisningen från ämnets mål att sträva mot

- 1.1. Lärarna använder målen att sträva mot som underlag vid planeringen av undervisningen
- 1.2. Undervisningen ger möjlighet för eleven att omfatta och praktisera demokratis värdegrund och att förstå hur olika perspektiv och ideologier ger olika sätt att uppfatta samhället
- 1.3. Undervisningen ger möjlighet för eleven att utveckla sin förmåga att formulera frågor, argumentera och uttrycka ståndpunkter samt utveckla den egna förmågan att aktivt delta i samhällslivet och påverka samhällsutvecklingen
- 1.4. Undervisningen ger möjlighet för eleven att utveckla sin förmåga att använda olika metoder vid arbetet med samhällsfrågor och att övas i ett alltmer vetenskapligt förhållningssätt

2. Utgår undervisningen från programmålen

- 2.1. Lärarna använder programmålen som underlag vid planeringen av undervisningen
- 2.2. Lärarna i samhällskunskap samverkar med karaktärsämneslärare i utformningen av kursen
- 2.3. Rektorn tar ansvar för att det kommer till stånd samverkan mellan lärare i olika kurser så att eleverna får ett sammanhang i sina studier
- 2.4. Undervisningen ger eleven förmåga att diskutera och ta ställning till etiska frågor och förhållningssätt som rör yrkesutövningen
- 2.5. Undervisningen ger eleven kunskaper om faktorer som påverkar hälsa och säkerhet och har kännedom om hur arbetsmiljöfrågor hanteras inom berörda verksamheter samt kan verka för en god fysisk och psykosocial arbetsmiljö
- 2.6. Undervisningen ger eleven kännedom om de bestämmelser och internationella överenskommelser som gäller för området
- 2.7. Undervisningen knyter an till elevens studieinriktning

Bedömningspunkter

2010-02-17

Dnr 40-2010:30

2 (2)

- 3. Utgår undervisningen från varje elevs förutsättningar, erfarenheter, behov och tänkande**
 - 3.1. Lärarna har insikt om elevernas skilda kunskapsnivåer och sätt att lära och utgår från detta i planeringen av undervisningen
 - 3.2. Lärarna organiserar arbetet så att eleverna utvecklas efter sina egna förutsättningar och samtidigt stimuleras att använda och utveckla hela sin förmåga
 - 3.3. Lärarna stimulerar, handleder och stödjer eleverna och ger särskilt stöd till elever med svårigheter
 - 3.4. Rektorn ser till att de elever som befaras inte kommer att nå kunskapsmålen får stödundervisning
 - 3.5. Rektorn ser till att åtgärdsprogram utarbetas om eleven behöver särskilt stöd
 - 3.6. Lärarna ger eleverna förutsättningar att utöva inflytande genom att kontinuerligt konkretisera och förklara program mål, kursmål och betygskriterier för eleverna
 - 3.7. Lärarna redovisar för eleverna på vilka grunder betygssättningen sker
 - 3.8. Lärarna gör en allsidig bedömning av elevernas kunskaper
 - 3.9. Lärarna planerar och utvärderar undervisningen tillsammans med eleverna
 - 3.10. Lärarna låter eleverna pröva olika arbetssätt och arbetsformer

- 4. Arbetar skolan för att säkerställa en likvärdig bedömning av elevernas förmågor och kunskaper**
 - 4.1. Lärarna som undervisar i samhällskunskap A gör en gemensam tolkning av kursplanens mål och betygskriterier
 - 4.2. Rektorn ser till att lärarna ges möjlighet att arbeta med bedömningsfrågor